

Rozporządzenie
Ministra Sprawiedliwości
z dnia

w sprawie trybu postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną

Na podstawie art. 56a § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów.

§ 2. Ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków jest objęty skazany wykonujący nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną, która jest wykonywana na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, w czasie wykonywania pracy.

¹⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w:

Dz.U.1997.160.1083, Dz.U.1999.83.931, Dz.U.2000.60.701, Dz.U.2000.120.1268, Dz.U.2001.111.1194, Dz.U.2001.98.1071, Dz.U.2002.74.676, Dz.U.2002.200.1679, Dz.U.2003.111.1061, Dz.U.2003.142.1380, Dz.U.2000.60.701, Dz.U.2003.142.1380, Dz.U.2004.93.889, Dz.U.2003.179.1750, Dz.U.2004.210.2135, Dz.U.2003.142.1380, Dz.U.2004.240.2405, Dz.U.2004.273.2703, Dz.U.2004.243.2426, Dz.U.2005.163.1363, Dz.U.2005.178.1479, Dz.U.2005.163.1363, Dz.U.2006.104.708, Dz.U.2006.226.1648, Dz.U.2007.123.849, Dz.U.2008.214.1344, Dz.U.2009.8.39, Dz.U.2009.22.119, Dz.U.2009.108.911, Dz.U.2009.98.817, Dz.U.2009.62.504, Dz.U.2009.115.963, Dz.U.2008.96.620, Dz.U.2009.190.1475, Dz.U.2009.201.1540, Dz.U.z 2009 r., Nr 206, poz. 1589

§ 3. 1. Minimalna suma ubezpieczenia skazanego, o którym mowa w § 2, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, stanowi 250% minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dacie zawierania umowy ubezpieczenia.

2. Maksymalna suma ubezpieczenia skazanego, o którym mowa w § 2, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, stanowi 1250% minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dacie zawierania umowy ubezpieczenia.

§ 4. Podmiotem uprawnionym do zawierania umów ubezpieczenia jest dyrektor sądu okręgowego, w okręgu którego jest wykonywana przez skazanego nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne lub praca społecznie użyteczna.

§ 5. 1. Dyrektor sądu okręgowego zawiera umowę ubezpieczenia, o którym mowa w § 2 na cały rok kalendarzowy, na ogólnych zasadach przewidzianych w ustawie Prawo o zamówieniach publicznych, nie później niż do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok, na który ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia.

2. Szacunkowa liczba osób objętych ubezpieczeniem w danym roku kalendarzowym jest wskazywana przez prezesa sądu okręgowego, nie później niż do dnia 15 października roku poprzedzającego rok, na który ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia. Prezes sądu okręgowego wskazuje szacunkową liczbę osób objętych ubezpieczeniem na podstawie liczby skazanych zobowiązanych do wykonania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne lub pracy społecznie użytecznej oraz na podstawie opinii prezesów sądów rejonowych dotyczących potrzeb sądów rejonowych w zakresie wykonywania pracy przez skazanych.

3. Umowa ubezpieczenia, o którym mowa w § 2 powinna obejmować wszystkich skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną w danym roku kalendarzowym przy uwzględnieniu okoliczności, że rzeczywista liczba tych skazanych może się różnić od szacunkowej liczby, o której mowa w ust. 2. Dyrektor sądu okręgowego jest zobowiązany do zachowania ciągłości ubezpieczenia, o którym mowa w § 2.

§ 6.1. W terminie miesiąca od dnia wejścia w życie rozporządzenia dyrektor sądu okręgowego zawiera umowę ubezpieczenia, o którym mowa w § 2 na okres do końca pierwszego roku kalendarzowego obowiązywania rozporządzenia, na ogólnych zasadach przewidzianych w ustawie Prawo o zamówieniach publicznych.

2. Liczba osób objętych ubezpieczeniem jest wskazywana przez prezesa sądu okręgowego na podstawie liczby skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną w roku poprzedzającym rok, na który ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 9 czerwca 2010r.

Minister Sprawiedliwości

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie delegacji ustawowej przewidzianej w art. 56a § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (przepis wprowadzony jest projektem ustawy *o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*).

Planowane rozporządzenie reguluje tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów.

Zgodnie z § 5 obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna (Dz. U. Nr 56, poz. 544), obowiązek ubezpieczenia skazanych od następstw nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wyrządzenia osobie trzeciej szkody przy wykonywaniu pracy, spoczywa na podmiocie, w którym wykonywana jest praca. Koszty ubezpieczenia pokrywa podmiot, w którym wykonywana jest praca. Obecnie podmiot ten ponosi także koszty związane z poddaniem skazanych badaniom lekarskim, wyposażeniem w odzież ochronną i obuwiu robocze oraz zapewnieniem środków ochrony indywidualnej, przeszkoleniem w pełnym zakresie z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, wypłaty zryczałtowanego wynagrodzenia pracowników itd. (§ 11 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów).

Ponoszenie wskazanych kosztów przez podmiot, w którym nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne i praca społecznie użyteczna jest wykonywana, stanowi jedną z najważniejszych przeszkód w realnym wykonaniu kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.

Z tego względu proponuje się zmianę § 4 ust. 3 obecnie obowiązującego rozporządzenia (vide: § 4 ust. 3 projektu *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca*

społecznie użyteczna") oraz obciążenie kosztami ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków Skarbu Państwa.

Zgodnie z proponowanym art. 56a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, koszty związane z ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne i prace społecznie użyteczną ponosi Skarb Państwa.

Ubezpieczenie to ma na celu eliminację skutków i roszczeń wynikających z nieszczęśliwych wypadków, mogących mieć miejsce podczas wykonywania przez skazanych pracy.

W planowanej regulacji pominięto obowiązek ubezpieczenia skazanych wykonujących pracę od odpowiedzialności cywilnej za wyrządzoną podczas wykonywania kary szkodę. W przypadku, gdy skazany podczas wykonywania pracy dopuści się umyślnego zniszczenia mienia, odpowiadać będzie za popełnienie przestępstwa z art. 288 Kodeksu karnego lub wykroczenia z art. 124 Kodeksu karnego wykonawczego, co rodzi także zobowiązanie sprawcy do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem.

Objęcie ubezpieczeniem skazanych w zakresie OC skutkować może w praktyce przejęciem odpowiedzialności cywilnej przez firmę ubezpieczeniową, która tego rodzaju sytuacje będzie musiała uwzględnić, ustalając wysokość stawki ubezpieczenia.

Skutki wejścia w życie rozporządzenia, obejmującego obowiązkowe ubezpieczenie w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków i odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przez skazanych podczas wykonywania pracy byłyby dla budżetu państwa zdecydowanie wyższe, niż przy rozwiązaniu przyjętym w projekcie (tj. pozostawieniu tylko ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków).

W § 2 regulacja określa krąg podmiotów, które podlegają planowanemu ubezpieczeniu. Wskazuje także dwie przesłanki, które muszą wystąpić obligatoryjnie, aby można było w przypadku osoby skazanej zawrzeć umowę ubezpieczenia, tj. praca jest wykonywana na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu oraz ubezpieczenie obejmuje skazanych tylko w czasie wykonywania pracy.

Nie poszerzono zakresu obowiązywania ubezpieczenia na czas „drogi do pracy” i „drogi z pracy”, gdyż praca wykonywana jako kara ograniczenia wolności lub praca społecznie użyteczna, nie jest pracą w rozumieniu Kodeksu pracy.

Projekt wprowadza w § 3 ust. 1 pojęcie minimalnej i maksymalnej sumy ubezpieczenia, określając jednocześnie ich poziom co do jednego zdarzenia losowego, na kwoty stanowiące odpowiednio równowartość 250% i 1 250% minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dacie zawierania umowy ubezpieczenia.

Przyjęcie wartości procentowej (określonej jako minimalnej i maksymalnej sumy ubezpieczenia) w stosunku do wynagrodzenia minimalnego zapewni wzrost realnej kwoty ubezpieczenia bez konieczności nowelizacji rozporządzenia.

Dotychczasowa praktyka ubezpieczeń osób odbywających karę pozbawienia wolności w warunkach zakładu karnego wskazuje, że wysokość kwoty ubezpieczenia każdorazowo podlega negocjacom pomiędzy ubezpieczycielem i ubezpieczającym. Uzależniona jest jak wynika z danych CZSW od ilości osób wykonujących prace oraz do zakładu ubezpieczeniowego z którym zawierana jest polisa. Przy ustalaniu sumy ubezpieczenia uwzględnienia wymaga specyfika wykonywanej pracy i związane z tym ryzyko zaistnienia nieszczęśliwych wypadków i potencjalnych ich skutków.

Określona w regulacji suma ubezpieczenia powinna zapewnić niezbędną rekompensatę finansową w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego o znamionach nieszczęśliwego wypadku, skazanego wykonującego nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną.

Podmiotem zobowiązanym do zawierania umów ubezpieczenia jest dyrektor sądu okręgowego. Działa on jako organ kierujący gospodarką finansową danego sądu, zgodnie z art. 179 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) - reprezentując tym samym Skarb Państwa.

Dyrektor sądu okręgowego winien zabezpieczyć w budżecie środki finansowe na pokrycie kosztów ubezpieczenia. Zawierając umowę ubezpieczenia, kieruje się przy tym wskazaniem § 5 rozporządzenia, tj. ogólnymi zasadami wynikającymi z ustawy Prawo o zamówieniach publicznych, liczbą osób objętych ubezpieczeniem - wg. liczby skazanych z poprzedniego roku kalendarzowego, podaną przez prezesa sądu okręgowego. Dyrektor sądu okręgowego został także, w planowanym ust. 3 § 5,

zobowiązany do zachowania ciągłości ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych, wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną.

Nałożenie na sąd obowiązku ubezpieczenia skazanych wykonujących karę ograniczenia wolności od następstw nieszczęśliwych wypadków ma na celu eliminację skutków i roszczeń wynikających przypadku ich zaistnienia, podczas wykonywania pracy przez skazanych.

Projekt wprowadza terminy, do których zachowania został zobligowany dyrektor sądu okręgowego oraz prezes sądu okręgowego.

W przypadku prezesa sądu okręgowego, w § 5 ust. 1, wprowadzono termin do jakiego ma wskazać liczbę osób objętych ubezpieczeniem w danym roku kalendarzowym, określając go na 15 października roku poprzedzającego rok, na który ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia.

Końcowy termin zawarcia umowy ubezpieczenia, określono dla dyrektora sądu okręgowego, w § 5 ust. 1, na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok, na który ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia.

Liczba osób objętych ubezpieczeniem w danym roku kalendarzowym jest wskazywana - przez prezesa, na podstawie ust. 2 § 5 - na podstawie liczby skazanych zobowiązanych do wykonania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne i pracy społecznie użytecznej oraz na podstawie opinii prezesów sądów rejonowych dotyczących potrzeb sądów rejonowych w zakresie wykonywania pracy przez skazanych.

Proponowane terminy pozwolą na przedsięwzięcie przez dyrektora sądu okręgowego prawidłowych działań w zakresie ubezpieczenia, a także dadzą gwarancję rzetelności dokonanych obliczeń.

Regulacje te zapewnić powinny sprawne wykonywanie czynności związanych z zawarciem umowy ubezpieczenia, a co za tym idzie również zagwarantować skazanym podstawowe prawa związane z ochroną życia i zdrowia.

Alternatywne rozwiązanie, polegające na możliwości tymczasowego ponoszenia kosztów ubezpieczenia przez podmioty, w których będzie wykonywana nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne i praca społecznie użyteczna, a następnie zwrotu

poniesionych kosztów przez Skarb Państwa (jako refundacja) podniosłaby znacznie ogólne koszty ubezpieczenia (ponoszone ostatecznie przez Skarb Państwa).

Przeciwko przedstawionemu rozwiązaniu przemawia również fakt, iż wydatkowanie - nawet niewielkich kwot pieniężnych - przez podmioty, takie jak np.: fundacje, stowarzyszenia, organizacje niosące pomoc charytatywną, które nie prowadzą własnej działalności gospodarczej i nie posiadają własnych dochodów, będzie stanowić dla wskazanych podmiotów w rzeczywistości poważny problem, którego skutkiem mogła by być odmowa zatrudnienia skazanych przez wskazane podmioty.

Przy wyborze formy ponoszenia kosztów przez Skarb Państwa kierowano się przede wszystkim przesłanką urealnienia wykonania kary ograniczenia wolności oraz zminimalizowaniem kosztów ponoszonych przez budżet państwa.

Ocena skutków regulacji.

I. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie.

Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje konieczności zatrudnienia dodatkowych osób w sądach, gdyż czynności zawarcia umowy ubezpieczenia wejdą w zakres obowiązków dyrektora sądu okręgowego.

II. Wyniki konsultacji społecznych.

Projekt zostanie skierowany do konsultacji społecznych, celem zapoznania się z jego treścią i zajęcia stanowiska przez następujące podmioty :

1. Krajowa Rada Sądownictwa,

2. Sąd Najwyższy,
3. Prezesa Sądów Apelacyjnych,
4. Stowarzyszenie Sędziów Polskich Iustitia,
5. Polska Izba Ubezpieczeń,
6. Krajowa Rada Kuratorów

III. Wpływ na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety samorządu terytorialnego, rynek pracy oraz konkurencyjność gospodarki, przedsiębiorczość w tym funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia spowoduje konieczność dokonania dodatkowych wydatków budżetowych. Jak wynika z danych uzyskanych z Centralnego Zarządu Służby Więziennej (dane z 17 jednostek penitencjarnych) kwoty ubezpieczenia skazanych pozbawionych wolności od następstw nieszczęśliwych wypadków zatrudnionych nieodpłatnie przy pracach porządkowych i pomocniczych wykonywanych na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej w roku 2008r. w przeliczeniu na jedną osobę kształtują się w przedziale: 0,55 złote - 3,66 złotych na jeden miesiąc ubezpieczenia.

Z danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że liczba orzeczeń które wpłynęły do wykonania w Sądach Rejonowych (kara ograniczenia wolności orzeczona za przestępstwa i wykroczenia) polegających na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w 2008 r., wynosiła łącznie: 83 843. Zaś liczba orzeczeń o zamianie grzywny na pracę społecznie użyteczną, które wpłynęły do wykonania w 2008 r. w związku z przestępstwami i wykroczeniami wyniosła łącznie 16 855.

Przy przyjęciu wielkości 83 843 skierowanych do wykonania w 2008 r. kar ograniczenia wolności (52 520 za przestępstwa i 31 323 za wykroczenia) oraz wielkości 16 855 orzeczeń o zamianie grzywny na pracę społecznie użyteczną skierowanych do wykonania w 2008 r. (12 131 w związku z przestępstwami i 4 724 w związku z wykroczeniami) i zasad liczenia kosztów szacunkowych, kwota maksymalnego

obciążenia Skarbu Państwa nie przekroczy 4 422 656,16 złotych (100 698 orzeczeń x 3,66 złotych x 12 miesięcy - wynosi: 4 422 656,16 złotych).

IV. Zgodność z prawem Unii Europejskiej.

Prawo wspólnotowe oraz postanowienia Układu Europejskiego nie obejmują materii będącej przedmiotem regulacji niniejszego projektu.